

Nedělní úvaha (kázání) na text Markova evangelia v Lysé nad Labem, neděle Septuagesima, 16. února 2025

Uzdravení malomocného

Přijde k němu malomocný a na kolenou ho prosí: „Chceš-li, můžеш mě očistit.“ Ježíš se slitoval, vztáhl ruku, dotkl se ho a řekl: „Chci, buď čist.“ A hned se jeho malomocenství ztratilo a byl

**Uzdravení malomocných v Kafarnaum, James Tissot
(1886-1894), Brooklyn Museum (Zdroj tamtéž)**

očištěn. Ježíš mu pohrozil, poslal jej ihned pryč a nařídil mu: „Ne abys někomu něco říkal! Ale jdi, ukaž se knězi a obětuj za své očistění, co Mojžíš přikázal – jim na svědectví.“ On však odešel a mnoho o tom vyprávěl a rozlašoval, takže Ježíš už nemohl veřejně vejít do města, ale zůstával venku na opuštěných místech. A chodili k němu odevšad. (Bible, Markovo evangelium, 1. kapitola)

Vhodné je doplnit písní 221 a modlitbou písně 724 z Nových evangelických zpěvníků. Žalmovým motivem je Ž 146 a důležitý je i rozhovor Ježíšův s Cesareje Filipovy (Mk 8,27-34, viz níže).

Ježíš se svými učedníky vyšel do vesnic u Cesareje Filipovy. Cestou se učedníků ptal: „Za koho mě lidé pokládají?“ Řekli mu: „Za Jana Křtitele, jiní za Eliáše a někteří za jednoho z proroků.“ Zeptal se jich: „A za koho mě pokládáte vy?“ Petr mu odpověděl: „Ty jsi Mesiáš.“ I přikázal jim, aby nikomu o něm neřikali. A začal je učit, že Syn člověka musí mnoho trpět, být zavržen od starších, velekněží a zákoníků, být zabit a po třech dnech vstát. A mluvil o tom otevřeně. Petr si ho vzal stranou a

začal ho kárat. On se však obrátil, podíval se na učedníky a pokáral Petra: „Jdi mi z cesty, satane; tvé smýšlení není z Boha, ale z člověka!“ Zavolal k sobě zástup s učedníky a řekl jim: „Kdo chce jít se mnou, zapřít sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne.“

Máme před sebou další Ježíšovo uzdravení v podání Markova evangelia. Následuje hned po tom minule vyprávěném. Uzdravení tu následuje uzdravení, a to jsme v první kapitole evangelia. Ve srovnání s tím postupuje takový Matouš ve své verzi příběhu tematicky; po okolnostech Ježíšova narození nechá Krista dlouze mluvit (kázat na hoře) a až následně uzdravovat a jinak prokazovat váhu svých slov. V Markově podání léčí a uzdravuje Kristus od samého začátku. Od počátku je v akci, doslova v boji, neboť hlavní náplní první kapitoly Markova evangelia je boj s ďáblem, boj se zlými duchy, boj proti zotročení mysli. Ježíš zápasí o člověka, léčí lidské nitro, uzdravuje jeho schopnost naslouchat Bohu. Ježíš chce k lidem mluvit, ale nejprve je třeba člověka osvobodit od demagogů, kteří jej ovládají. A tak Ježíš hrozí a vyhání to, co člověka obsadilo, co okupuje jeho mysl a srdce.

Bojovníkům proti demagogii se často stává, že ve svém zápalu pro pravdu přestanou vidět člověka. Že ve svatém rozlícení začnou dokonce lidi nenávidět pro jejich neochotu přemýšlet, naslouchat, všimnout si. I Ježíš jakoby v dnešní perikopě působil unaveně a vůči lidem nevrle. Běžný čtenář si všimne, že se už podruhé (a hned v první kapitole) zmiňují Ježíšovi útěky na pustá místa, co nejdál od lidí. I Ježíšovo přání, aby se o něm tolik nemluvalo, by mohlo souviset se zklamáním. Lidská posedlostí tělesným zdravím jakoby nešla ruku v ruce s touhou po zdravé mysli, a zatímco kvůli uzdravování jej lidé přímo pronásledují, boj za jejich obrácení a prozření je provázen konflikty, křikem a unfair praktikami. Jenže pokud budeme vidět Ježíše jen jako unaveného ideologa, nemůžeme se více mýlit. Ani v největším zápalu nepřestává Ježíš vnímat lidskou křehkost a zranitelnost. Bere za ruku, nestrání se a nebojí se, dotýká se nemocných, stává na nohy, vrací do života. V dnešním příběhu se navíc přidávají zcela zřetelné emoce. Podle textu se Ježíš nad malomocným slitoval, podle jiných textových variant se naopak rozhorlil nad otázkou nemocného, zda jej chce uzdravit. Jakoby Ježíš volal: „Jak se tak hloupě můžeš prát, jak můžeš pochybovat o mém zájmu a mé lásce k tobě, človíčku?!“ Ať už je Ježíš rozčilený nebo soucitný, text vyjadřuje citově zabarvenými slovesy Ježíšův hluboký a nepomíjející vztah k člověku. Kristu není člověk lhostejný a nedává od něj ruce pryč, emoce naopak odhalují hlubokou touhu po vztahu s ním.

O to více nás v textu zarazí následné Ježíšovo jednání s uzdraveným. *Ježíš mu pohrozil, poslal jej ihned pryč a nařídil mu: „Ne abys někomu něco říkal! Chápat to jen jako Ježíšovu touhu, aby mu lidé dali pokoj, by bylo hrubým nepochopením*

textu. Všimněme si, jaká slovesa představují onu scénu. Ježíš tu hrozí a vyhání. Jinými slovy, Ježíš si tu počíná naprosto stejně, jako když bojoval proti zlým duchům o pár řádek dříve. Ježíš tu hrozí satanovi, preventivně se snaží ochránit uzdraveného před popularitou, kterou by mohlo uzdravení takového rozsahu přinést. A následně posílá uzdraveného do pryč, konkrétně do chrámu, do bohoslužebného prostoru, posílá jej zkrátka za Bohem. „*Jdi, ukaž se knězi a obětuj za své očistění,*“ říká Ježíš a opět se tak opakuje Ježíšova motivace po nápravě vztahů, které člověk vlivem nemoci či posedlosti ztratil. Uzdravený má být opět mezi lidmi a má být opět s Bohem. A jelikož se Ježíš chápe jen jako prostředník či zprostředkovatel obnovených vztahů, odmítá se sám stát středem pozornosti. V Ježíšově „*Ne abys někomu něco říkal!*“ se poprvé setkáváme s tzv. mesiášským tajemstvím, které bude pro Ježíše v Markově evangeliu tak typické.

Pro pochopení Ježíšovy nechuti se jakkoli zviditelňovat je klíčový text z Markem zachyceného příběhu o Petrově vyznání z osmé kapitoly. Ježíš tam ironizuje lidmi přidělovanou autoritu a popularitu. Když se svých učedníků ptá na svou pověst mezi lidmi, činí tak záměrně před městem Cesarea Filipova, tj. městem, které mění název dle popularity toho kterého panovníka či politika. Cesarea Filipova je takový český Gottwaldov čili Zlín. O svou popularitu a mediální obraz, o své jméno před veřejností se začne Ježíš zajímat na dohled města, jehož jméno se co chvíli mění. Jakoby na nás Ježíš trochu pomrkával a veškerou vlastní glorifikaci dopředu shazoval. Stačí se podívat na Cesareu Filipovu. Všechna lidská sláva je jak polní tráva; každý miláček davů bude rychle zapomenut. Ježíš snad až pobaveně naslouchá, kým všim v očích veřejnosti je a jaká jména či přízviska jsou mu přidělována. A Petr, jakoby cítil Ježíšovu ironii, snaží se Kristu udělat radost, vystihnout jeho pravou tvář i identitu. Vroucně vyzná, že jej považuje za mesiáše. Jenže Ježíš mu přikáže mlčet a kladně nezhodnotí ani Petrovo emotivní a teologicky přesné vyznání. A když mu následně rozzlobený Petr vytkne špatnou prezentaci navenek, špatné PR, reaguje na něj Ježíš dokonce jako na satana, až nás tvrdost jeho slov překvapuje. „*Jdi mi z cesty, satane; tvé smýšlení není z Boha, ale z člověka!*“ Zní to vůči Petrovi hrozně nespravedlivě, ale my už víme, že Ježíšův boj s ďábelským našeptávačem se v první kapitole Markova evangelia jen rozehrál a Ježíš jej povede po celou dobu svého pozemského působení. A v kontextu prvních biblických kapitol umíme navíc rozpoznat praktiky, kterými ďábel rozbíjí vztahy. Už Adam a Eva si nechali implantovat myšlenky na vlastní důležitost, už oni měli poznat, že egoismus, sebechvála, sebezprosazování, touha po moci, slávě a

velikosti, že to vše vede v konečném důsledku do samoty, vzájemné nevraživosti a pocitu opuštěnosti. Satan je ničitel vztahů. A Ježíš tu nehrozí Petrovi, ale satanovi, a snaží se zachránit svůj vztah s Petrem i s Bohem, když čelí další ďábelské nabídce.

Svůj rozhovor u Cesareje Filipovy zakončí Ježíš tím, že cesta mesiáše i cesta církve je cesta kříže. Ježíš zkrátka není politik. A ani jeho církev by neměla toužit po popularitě, bohatství či slávě. Cesta kříže znamená cestu ponížení, cestu pohrdání, cestu veřejné nenávisi a ostouzení. Zároveň je však cesta kříže cestou vztahu s Bohem, protože vede pohled i prosby putujících vzhůru. „*Kdo chce jít se mnou, zapřij sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne,*“ říká Petrovi a dalším křesťanům Ježíš.

Cesta církve je cestou kříže. Už ve svém jednání s uzdraveným malomocným na začátku evangelia ale jakoby Ježíš ukazoval, jak to s cestou církvi či náboženských společenství bývá. Všimli jsme si, že Ježíš posílá onoho uzdraveného za Bohem, konkrétně do chrámu. Má se však také ukázat knězi či kněžím. A má jim svědčit, rozuměj, svědčit o své víře, o svém vztahu k Bohu. Proč jim má svědčit, resp. proč má svědčit právě kněžím? Ti církevní představitelé a duchovní správci chrámu to zřejmě potřebují; jakby sami svůj vztah k Bohu ztratili, jakoby sami podlehli pocitu vlastní důležitosti a namísto cesty kříže zvolili cestu prospěchu. A tak má onen uzdravený, a donedávna společensky nečistý, dle Ježíšova příkazu kněžím ukázat, jak taková víra vypadá a co dokáže. Má je přimět, aby opět pohlédli vzhůru. Napadá mne, do kolika našich chrámů, ba do kolika církví, by Ježíš asi dnes poslal očištěné svědky víry? V kolika kostelích se vztah s Bohem zaměnil za vztah s veřejností? Přemýšlím nad Ježíšovým vztahem k člověku, nad jeho zájmem a láskou, která nehledá vlastní prospěch, nad jeho péčí, ve které se chová jako anonymní dárci, nad jeho nezištností, se kterou upozorňuje na Boha, ale nikoli na sebe. A přemýšlím nad církevními projevy, např. nad slavným papežovým velikonočním mytím nohou bezdomovcům z ulice. Nejde za všeho toho dohledu televizních kamer zase jen o dobré PR, o divadélko pro veřejnost, o uspokojení davů, jejichž dočasným hrdinou se má papež František stát? Domnívám se, že Markem představený Ježíš by tohle nikdy neudělal. Nepoužil by svého bližního k upozornění na sebe sama.

Zdá se, že Ježíš jako mesiáš na sebe nechce strhnout ani minimum pozornosti. Samotný mesiáš jakoby v jeho podání nebyl vlastně důležitý, neboť opravdu důležitý je pro Krista jen jeden. Hospodin. Ježíš nezvěstuje sebe, nýbrž Boží království. Nechce vést k sobě, ale k Bohu. Markem představený Ježíš jakoby zvěstoval Boha bez Krista. V našem příběhu odmítá zveřejnit byť jen maličkou informaci o své existenci. Uzdraveného dokonce odhání a posílá jej do chrámu, má totiž Bohu obětovat, tedy poděkovat. Má s Bohem navázat blízký vztah. Má být Bohu vděčný, má s ním rozmlouvat, má se s ním radovat. Happyend nečekejte. Uzdravený člověk tu opět selhává. Text naznačuje, že dotyčný očištěný místo do chrámu zamíří na výsluní veřejného zájmu a využívá svého uzdravení k vlastní i Ježíšově propagaci. Příběhy zázračného uzdravení má veřejnost pochopitelně ráda a uzdravený jde zřejmě z interview do interview a užívá si obrovské popularity. Ježíš naopak prchá před novináři i veřejným zájmem. Je v tom další kus Ježíšova sebezapření i oběti. Vždyť Ježíš si s malomocným vlastně vyměnil místo. Aby mohl onen nakažlivě nemocný zpět do společnosti, musí jít nyní Ježíš opačným směrem a vstoupit do pustých míst. Takový ale Bůh v Kristu je. Nemoci naše nese, naše bolesti na sebe bere (Iz 53,4), vstupuje do nejhlubších propastí podsvětí, aby odtud vyváděl k životu v Boží blízkosti. Ježíš dokonce umře, abychom my mohli žít; nikoli snad dočasným a bohapustým životem, nýbrž životem věčným, životem následovníků Kristových.

Žalm: Chval, duše má, Hospodina! Hospodina budu chválit po celý svůj život, svému Bohu zpívat žalmy, co živ budu. Nedoufejte v knížata, v člověka, u něhož záchrany není. Blaze tomu, kdo má ku pomoci Boha Jákobova, kdo s nadějí vzhlíží k Hospodinu, svému Bohu. Hospodin osvobozuje vězně. Hospodin otvírá oči slepým, Hospodin sehnuté napřimuje, Hospodin miluje spravedlivé. Hospodin ochraňuje ty, kdo jsou bez domova, Hospodin bude kralovat věčně, Hospodin, Bůh tvůj, po všechna pokolení. (Ž 146)

Modlitba: Bože, jak tiše a nenápadně jsi přišel. Nehledal jsem Tě, zapomínal na Tebe, nevěděl si rady a bál se, co přijde. Ty jsi mne obrátil k sobě. Pomáhej mi být pokorný. Pomáhej mi hledat cestu života. Pomáhej mi nésti kříže. Amen.